

Jednospolno obrazovanje

Sve je veći i broj škola koje zagovaraju i promoviraju jednospolno obrazovanje. Razlog tome su prije svega prednosti koje takav način obrazovanja ima u usporedbi s uobičajenim mješovitim obrazovanjem, kako na akademskom, socio-ekonomskom i psihološkom razvojnom planu, tako i na razvoju osobnosti, karaktera te moralnoj izgradnji učenika.

U nastavku teksta citiramo znanstveni članak gospodina Andrew Mullina na temu prednosti jednospolnog obrazovanja za dječake i djevojčice, koji prije svega utječe na različite načine. Inače, Andrew Mullin je ravnatelj škole Redfield College. To je škola za dječake, od druge do dvanaeste godine, koja se nalazi na sjeverozapadu Sydneya. Preko 25 godina podupirao je humanističke znanosti u australskim srednjim školama, slijedeći svoj interes u predstavljanju mudrosti klasičnih mislilaca i filozofa. Osim toga, razvio je politiku uključivanja roditelja u proces prenošenja poželjnih vrlina mladim ljudima. Autor je knjige „Roditeljstvo za karakter“ (Finch Publishing, 2005).

Trenutne kontroverze

O usporednim prednostima jednospolnog i mješovitog obrazovanja mnogo se raspravlja zadnjih 50-ak godina. Zagovaratelji jednospolnog obrazovanja ističu da djevojčice i dječaci imaju različite potrebe i da su njihovi stilovi učenja drugačiji. Oni ukazuju na podatke koji otkrivaju lošiji uspjeh i dječaka i djevojčica u mješovitim razredima. S druge strane, zagovornici mješovitog obrazovanja ističu da je mješovito obrazovanje više u skladu s modernim zapadnim društvom i da se djeca iz mješovitih škola bolje prilagođavaju. Obje struje tvrde da je njihov pristup uistinu cjelovit (holistički).

Ova rasprava također ima i društvenu komponentu. Na mješovito se obrazovanje ponekad gleda kao na rješenje neuspjeha moderne obitelji da omogućiti uinkovitu socijalizaciju i moralni razvoj djece. Financijska ušteda koja proizlazi iz korištenja zajedničkih zgrada ponukala je državne vlasti da spoje bivše jednospolne škole i otvore nove mješovite škole, bilo javne bilo privatne. U nekim zemljama vlade su poručile privatnim školama da uvedu mješovito obrazovanje ili ostanu bez javnog financiranja.

Novi element u raspravi je općenito primijećeno zapažanje da obrazovanje često nije tako uspješno kod dječaka. Dječaci u školi imaju općenito lošiji uspjeh od djevojčica a statistike o autodestruktivnim pojavama i depresijama u dječacima su alarmantne. Čini se da postoji rastuća udaljenost dječaka od njihovih roditelja, posebno oca. Psiholozi pišu o „gladi za ocem“ u dječaka koji odrastaju bez dovoljnog uticaja njihovog biološkog oca.

Kako zapadno društvo teži za ravnopravnošću u spolova, svi su postali osjetljiviji na nepravdu spolne diskriminacije. Ovaj argument koriste obje strane. Zagovaratelji jednospolnog obrazovanja ističu kako se jedino kroz jednospolno obrazovanje mogu zadovoljiti specifične potrebe dječaka i djevojčica. S druge strane, zagovaratelji mješovitog obrazovanja tvrde kako mješovito obrazovanje omogućuje jednakost pristupa obrazovnim ustanovama i programima. Podržavatelji jednospolnog obrazovanja na te primjedbe odgovaraju da jednakost spolova nužno ne zahtijeva jednaki pristup dječacima i djevojčicama te da je najbolji put zadovoljavanja njihovih potreba da im se omogućuje obrazovne institucije i programi koji će zadovoljiti njihove jedinstvene potrebe.

Prednosti jednospolnog obrazovanja

Dječaci i djevojčice su stvoreni da učine drugačije stvari.

Neosporno je da djevojčice i dječaci učine različitim ritmom i na drugačije načine. Ovdje nije riječ o pristranosti prema spolovima, već činjenici na koju ukazuje dugogodišnje iskustvo i razna psihološka istraživanja. Mišljenje iz 1970-ih da su spolna obilježja isključivo kulturno uvjetovana danas je odbačeno. Međukulturne studije u zadnjih 30 godina ukazale su da su spolne razlike u različitim kulturama vrlo konstantne (1).

Ovdje navodimo neke relevantne razlike. Prema studiji iz 2001. godine (2), žene koriste lijevu i desnu moždanu hemisferu za obradu govora, dok muškarci koriste samo lijevu. Općenito, muškarci koriste jedno područje mozga za neku aktivnost, dok žene koriste više moždanih regija. Studije pokazuju da žene bolje odgovaraju na upute koju uključuju podatke o tome što će vidjeti i čuti, dok muškarci preferiraju apstraktne upute (3). Mozak djevojčica se razvija kroz adolescenciju na takav način da djevojčice mogu bolje razgovarati o svojim osjećajima, dok dječaci ne. Nadalje, istraživanja ukazuju na bitne fiziološke razlike u mozgu, čak i u predadolescentnih djevojčica i dječaka (4). Npr., sedmogodišnja djevojčica bolje od dječaka (5).

Ove fizičke razlike vode do razlika u tome kako djevojčice i dječaci učine. Učitelji trebaju samo poticati djevojčice, dok dječaci trebaju stvarnu provjeru. Direktno ispitivanje dobro funkcionira kod dječaka i oni nastoje odgovoriti do jasnih granica. Emocionalna aktivnost se odvija u potpuno drugom dijelu mozga u starijih djevojčica nasuprot starijim dječacima. Čini se da djevojčice reagiraju puno bolje na pitanje i da puno lakše stvaraju poveznice između ideja i emocija. U pripremama, djevojčice reagiraju na nijanse karaktera, dok dječaci na akciju (6). Vježbe igranja uloga u kojemu učenicima mogu istraživati karakter savršeno funkcioniraju kod djevojčica. Induktivne vježbe koje dozvoljavaju djevojčicama da djeluju hipotetski također kod njih dobro funkcioniraju. Postoje dokazi da dječaci bolje reagiraju na strukturiranu lekciju, ograničene i više apstraktne zadatke. Djevojčice, s druge strane,

bolje prihvaćaju timski rad. Jedna fascinantna studija sugerira činjenicu da pod određenim okolnostima stres djeluje pozitivno na učenice dječake, ali može poremetiti učenice djevojčice, Štoviše, ova je osobina upisana u muški mozak još prije rođenja (7).

Većina djece učenika je bolje u jednospolnom okruženju. Može se reći i da su djeca u jednospolnim školama uspješnija od djece sličnih sposobnosti u mješovitim školama. U dvadesetogodišnjoj australskoj studiji na 270.000 učenika, Ken Rowe je ustanovio da dječaci i djevojčice imaju između 15 i 22 posto bolji uspjeh na standardnim testovima kada pohađaju jednospolne škole (8).

Nacionalna zaklada za istraživanje obrazovanja (The National Foundation for Educational Research) u Engleskoj (9) ustanovila je, čak i nakon uzimanja u obzir sposobnosti učenika i ostalih pozadinskih čimbenika kao kovarijabli, dječaci i djevojčice u jednospolnim školama imaju značajno bolji akademski uspjeh nego njihovi kolege u mješovitim školama. Tako na primjer, učenici na Jamajci koji pohađaju jednospolne škole nadmašuju učenike u mješovitim školama u gotovo svim predmetima (10). Studija iz 1997. godine koju su radili Jean i Geoffrey Underwood pokazala je kako udruživanje djevojčica s dječacima ima kao rezultat najbolje uspjeha u zadacima, a kad su bili udruživani djevojčice i dječaci, uspjeh djevojčica je imao tendenciju pada (11).

Dječaci i djevojčice doživljavaju koristi školovanja na različite načine. Britanske studije ukazuju da djevojčice imaju više od dječaka akademsku korist od jednospolnog obrazovanja: više sudjeluju u razredu, razvijaju veće samopoštovanje, bolje uspijevaju u testovima spretnosti, sklonije su izabrati znanost i ostale muške discipline na tercijarnoj razini, te su općenito uspješnije u karijerama. Istraživanja u mješovitom okruženju pokazuju da dečki dominiraju takvim razredom i da su puno glasniji. Neka istraživanja ukazuju da djevojčice primaju manje poticajnih komentara u mješovitom okruženju nego dječaci. Studija Comeliusa Riordana sugerira da djeca iz siromašnijih okruženja imaju najveću korist od jednospolnog obrazovanja (12). Poruka ovog istraživanja je jednostavna: nema razlika u tome što djevojčice i dječaci mogu naučiti, ali velike su razlike u najboljem načinu podučavanja.

Jednospolno obrazovanje bolje zadovoljava potrebe djevojčica

Jednospolno obrazovanje pokazuje jasne dobrobiti i koristi za djevojčice. Na prvom mjestu, često im pruža proširene obrazovne mogućnosti time što im dozvoljava da izaberu ne-tradicionalne discipline za djevojčice, kao što je matematika ili znanost. Jednospolno obrazovanje također pruža više mogućnosti dječacima/djevojkama u vježbanju "liderstva". Naime, kad su djevojčice i dječaci u istom razredu, dječaci dominiraju i zasjenjuju jednako talentirane djevojčice.

Na emocionalnoj razini, jednospolno obrazovanje donosi manji pritisak na djevojčice, posebno u adolescenciji. U toj dobi, djevojke su sklonije patiti od niskog samopoštovanja nego dečki. Teško je djelovati na ovaj problem u

mješovitom okruženju gdje dječaci dominiraju u razredu te primaju više priznanja, ohrabrenja i gdje im se tolerira loše ponašanje.

Jednospolno obrazovanje omogućuje djeci da imaju uzore istog spola. Nedostatak muških učitelja u osnovnoj školi veliki je problem u mnogim zemljama. U prvih šest godina škole, mnogi dječaci u mješovitim razredima rijetko susreću učitelja. Budući da djeca oponašaju onoga kojem se dive, razumno je omogućiti da dječaci i djevojčice nauče u svojim učiteljima ustinu divljenja vrijedan uzor. Dobar primjer profesionalizma, vrijednota i ustrajno pozitivnog ponašanja je od velike vrijednosti. Ali tu su i drugi aspekti primjera (uloge) koji su specifični za spol. Dječaci uče što to znači biti muškarac od svojih očeva, te se ovo jača ako ima i drugih muškaraca vrijednih poštovanja u njegovim životima. Jednako vrijedi za djevojčice i njihove ženske učiteljice.

Jednospolno obrazovanje dozvoljava dječacima i djevojčicama da sazrijevaju svojim ritmom

Djevojčice sazrijevaju ranije nego dječaci: bolje se ponašaju, vrijednije su, osjetljivije i lakše komuniciraju s svijetom odraslih. Zbog svih ovih razloga, postoji argument da djevojčice imaju civilizacijski utjecaj na dječake. Ovo možda može biti točno u pojedinim situacijama, ali suprotno je isto točno – dječaci mogu decivilizirati djevojčice. Kada adolescentne djevojčice i dječaci uče zajedno, puno je dokaza koji govore da je dobar dio njih biti rastresen i teže obavljati svoje zadatke.

Jednospolno obrazovanje se često kritizira da pojačava negativne slike muževnosti. Nažalost, ovo se može dogoditi i u mješovitim školama. Problem se ne rješava spajanjem zajedno dječaka i djevojčica, već budnom pažnjom na kulturno ponašanje i raznih "grupica" u školi.

Jednospolno obrazovanje društveno ne hendikepira djecu

Nema dokaza da djeca koja su pohađala mješovite škole, kad odrastu ulaze u stabilnije i više ispunjavaju veze sa suprotnim spolom. Tvrdnja da su djeca iz mješovitih škola bolje pripremljena za odrasli život čini se tako er pogrešnom.

Veća je učestalost neplaniranih trudnoća (samim tim i pobaćaja) u djevojčica u mješovitim školama. Jedna je studija pokazala da učenici iz jednospolne škole nisu vidljivo spriječeni u razvijanju veza sa suprotnim spolom bilo u školi ili kasnije na fakultetu (14).

Koedukacija (mješovito obrazovanje) može omogućiti socijalizaciju, ali i zakomplicirati intelektualni razvoj. Naravno, pozitivna kultura u školi i kvalitetno obrazovanje učitelja može to umanjiti. Ali, teško je zaštititi osjetljive mlade ljude od slika prerane intimnosti koja vlada u medijima. Pošto emocionalna i fizička privlačnost djeluje prije svega na razini fizičke blizine, snažan je argument da se razdvoji tinejdžerov akademski svijet od

njegovog/njezinog društvenog svijeta. U srednjim školama u mješovitim razredima linija između društvenog života i škole može postati nejasna. Jednospolne škole dozvoljavaju djeci da razmišljaju o nečem drugom, a ne samo o svojim hormonima.

Jednospolno obrazovanje čini lakšim biti dobar roditelj

Jednospolno obrazovanje omogućuje roditeljima lakše upravljanje društvenim životom svoje djece, posebice u ranim godinama. Čini lakšom edukaciju o spolnosti na način koji je u skladu s njihovim vrijednostima. Naravno, ako se roditelji odluče poslati dijete u jednospolnu školu oni će morati imati puno više inicijative u društvenom razvoju svoje djece. Moraju uprijeti mnogo prilika za svoje djecu da se druže s djevojčicama u obiteljskom okruženju tijekom djetinjstva, puno prije nego što prijeđu u 14 i 15 godina. Prekasno je govoriti s djecom o ovim stvarima kad dođu u srednju školu.

Neporeciv problem za sve obitelji je ponor između života u kući i tinejdžerovog društvenog svijeta. Djeca moraju osjetiti da mogu dovesti prijatelje doma. Mješovito obrazovanje čini malo da pomogne roditeljima zato što kreira društveno okruženje koje je potpuno van roditeljskog znanja i potpuno van njihove kontrole.

Nesretno odvajanje kulture mladih i njihovog obiteljskog života dovodi do teškog oštećenja određene postotke djece. Čak i ako je jednospolno obrazovanje bolje za djecu, ono traži više od roditelja jer oni moraju preuzeti odgovornost kako bi pomogli svojoj djeci da steknu zrele socijalne vještine. Lakše je roditeljima poslati djecu u mješovitu školu i izbjeći ovu odgovornost, iako ovo nije zadatak koji se može delegirati nekom drugome. Uistinu, želja da roditelji operu ruke od problema tinejdžerovog društvenog života može opravdati dio popularnosti mješovitog obrazovanja. Iako napuštanje svoje liderske uloge može učiniti život roditelja lakšim, djeca često pate zbog roditeljskog zanemarivanja.

Citati

Ne možeš iz gledanja isjeći ka nečeg mozga reći je li ta osoba bila crnac ili azijski, židov ili kršćanin, hinduist ili musliman. Ali, možeš reći je li ta osoba bila muško ili žensko.

National Association for Single Sex Public Education

Škole za djevojke pružaju okruženje koje ne da je samo po sebi dobro, nego u svom redefiniranju kompetitivnosti i suradnje, autonomije i povezanosti, pružaju model koji bi bilo dobro da druge škole oponašaju.

Dr. David Riesman, Harvard University

Kada djevojke idu u jednospolnu školu, one prestaju biti publika i postaju igračice.

Professors Myra and David Sadker, American University

Literatura

- (1) Paul Costa, Antonio Terracciano, & Robert McCrae, "**Gender differences in personality traits across cultures: robust and surprising findings,**" *Journal of Personality and Social Psychology*, volume 81, number 2, pp. 322-331, 2001.
- (2) Michael Phillips, Mark Lowe, Joseph T. Lurito, Mario Dzemidzic, and Vincent Matthews. **Temporal lobe activation demonstrates sex-based differences during passive listening.** *Radiology*, 220:202-207, 2001.
- (3) N. Sandstrom, J. Kaufman, S. A. Huettel. **Males and females use different distal cues in a virtual environment navigation task.** *Brain Research: Cognitive Brain Research*, 1998, 6:351-360.
- (4) María Elena Cordero, Carlos Valenzuela, Rafael Torres, Angel Rodriguez, "**Sexual dimorphism in number and proportion of neurons in the human median raphe nucleus,**" *Developmental Brain Research*, 124:43-52, 2000.
- (5) John F. Corso, "**Age and sex differences in thresholds**", *Journal of the Acoustical Society of America*, 31:489-507, 1959.
- (6) William Killgore, Mika Oki, and Deborah Yurgelun-Todd. **Sex-specific developmental changes in amygdala responses to affective faces.** *NeuroReport*, 2001, 12:427-433.
- (7) Tracey J. Shores & George Mesegaes. **Testosterone in utero and at birth dictates how stressful experience will affect learning in adulthood.** *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 99:13955-13960, October 15, 2002.)
- (8) "**Boys and girls perform better at school in single-sex environments**".
http://www.acer.edu.au/news/MR_pages/MR_singlesexschools%2020.04.00.html April 17, 2000.
- (9) Spielhofer T, O'Donnell L, Benton T, Schagen S, Schagenl. "**The Impact of School Size and Single-Sex Education on Performance**". National Foundation for Educational Research. 2002.
- (10) Marlene Hamilton. **Performance levels in science and other subjects for Jamaican adolescents attending single-sex and coeducational high schools,** *International Science Education*, 69(4):535-547, 1985.
- (11) Underwood, G., & Underwood, J. (1997). **Children's interactions and learning outcomes with interactive books.** Paper presented at the CAL (Computer Assisted Learning) Conference, April 2 1997, at the University of Exeter.
- (12) Cornelius Riordan. **Girls and Boys in School: together or separate?** New York: Teachers College Press, 1990.
- (13) Steve Biddulph. "**The Cotswold Experiment**". *Certified Male*. 1995.
- (14) Neville Bruce and Katherine Sanders, "**Incidence and duration of romantic attraction in students progressing from secondary to tertiary education,**" *Journal of Biosocial Sciences*, volume 33, pages 173-184, 2002